

NA VELIKEM VRHU IN POD NJIM

MATJAŽ KMECL

Ko sem se po dolgi, mučni in vendar zanimivi vožnji pricijazil na Podvežak, je tam med drevjem že stal kup avtomobilov, med njimi celo nekaj belgijskih ali nizozemskih. Na, sem si rekel, ti pa tudi povsod najdejo! Takoj nato sem se spomnil, da sem še malo prej po radiu slišal o belgijski ali nizozemski podeželski mladini, ki da je na obisku pri vrstnikih v Zgornji Savinjski dolini. — Seveda, sem si takoj prikimal, tako pa že, ti so jim pokazali, ti pa že vedo — saj je Podvežak za savinjsko stran nekaj podobnega, kot je Jermanca za kamniško: sedé in udobno se priglajufas zelo visoko — na Podvežak celo še kakšnih 500 metrov višje kot na Jermanco; samo avta se ne sme zdeti škoda.

Za šupo, ki stoji pri odcepu steze na Inkret in Korošico, je nekako zavržena ležala deska z napisom *Pozdravljeni romarji!* Pri priči se mi je prikazal čas izpred petih let, ko smo požegnali prenovljeno ali kar na novo postavljeno kapelico na Molički planini; zbrala se nas je precejšnja množica, prišel je mariborski škof **Kramberger**, lučki dekan, moj nekdanji sošolec na celjski gimnaziji **Gračner** je bil tudi zraven, od oblasti so povabili mene, nekaj mesecev poprej sem bil izvoljen v državno predsedstvo. Da ne bi drug drugemu tackali po petah, so nas brez posebnih besed in pojasnil razdelili v dva ešalona: cerkvena množica je očitno krenila čez Podvežak, kjer so jih pozdravili s posebno tablo, kar je bilo posvetnega, pa so ljubeznivi domačini odvedli na Ravne in mimo nekdanje »partizanske« lučke koče nad Koriti in okoli Velikega vrha, čez Zelene trate. Tu na začetku ni bilo nobenega pozdravnega napisa, bilo pa je obilo prijaznosti.

V spominu mi je ostalo, da je od nekdanj požgane lučke koče bilo komajda videti še kakšen kamen, da pa je tam blizu postavljena spolirana marmorna plošča, ki govori o nemškem poboju 17 mladih partizanov nekaj mesecev pred »osvoboditvijo« — plošča se mi je zdela za tistih odljudnih 1600 metrov visoke samote nekako pregosposka in kičasta, saj tam vendar že omagujejo poslednja drevesa; takšna bi smela stati kvečjemu kje na mestnem pokopališču!

Vse drugo, kar smo obhodili potem, pa se je ugnezdilo v svetlem spominu: vsa Dleskovska planota, ki sem jo prvič videl zbliza in s tiste strani, saj sem jo dotlej gledal samo z Ojstrice in Dedca. Večkrat sem celo že zatrdno sklenil, da jo obiščem čim prej sam. Ob tak sklep se je postavil še spomin na polrazpadli Kocbekov dom, ki je bil svojčas ena prvih dveh planinskih stojank Slovenskega planinskega društva in prva v Grintovcih: gorogranski ali gornjegrajski nadučitelj **Fran Kocbek** ga je entuziastično postavil kot »odgovor« avstrijskonemški planinski hiši na Korošici, malce tudi postavljajško — če zmorej o Kranjci in Nemci, zmorej o tudi savinjski Štajer-

ci; menda je na pomlad in zgodnje poletje 1894 tekla celo tiha in zagrizena tekma med kranjskimi »osrednjiki«, ki so gradili svojo kočo na Planini za Liscem pod Črno prstjo, ter Savinjšani, ki so zidali tu; menda so »osrednjiki« za nekaj tednov prehiteli »grintovčane«. Tako sta nastala dva zanimiva kulturna spomenika slovenske osamosvojitvene samozavesti: oba sta do danes propadla, od koče na Planini za Liscem se še komaj kaj vidi, za razpad Kocbekove planinske domačije bo očitno »poskrbel« naš današnji planinski rod.

Kapelica na monolitnem skalnatem hribcu nad njo je bila postavljena štiri leta pozneje — kot varovalna cerkva, in kot dodaten izziv nemškemu sosedu, koroškiškim »gruntarjem«, saj sta slovensko kočo kot božja pooblaščenca zastražila slovanska blagovestnika in prinašalca božje besede Ciril in Metod, zaščiteni še z Materjo božjo.

Če niso obnovili koče, sem pri tisti priči, ko sem dvozgradbeno tihožitje zagledal, pomislil, kaj naj zdaj sploh stražita, nad čim naj držita božjo roko? Slišal sem plah in zadržan izgovor: lastnik znamenite podrtije je celjsko planinsko društvo, ki ne dovoli, čeprav bi domači ljudje radi, nikakršnega obnavljanja. Ko smo kasneje sedeli na Korošici pri kosilu, Celjani niso znali natančno povedati, zakaj tako; domačini pa so dali vedeti svoja neuradna ugibanja, da zato ne, ker bi se vsi gorniki po vzponu iz Robanovega kota najprej odžejali tu, tako da bi na Korošici »promet« utegnil močno upasti. — Ne glede na to so se vsi brez izjeme zaobljubljali, da poskrbijo tudi še za posvetno hišo, če so že za cerkveno.

S takšnim spominom iz leta 1990 sem vzel torej zdaj, pet let pozneje, pot pod noge: obiščem in pogledam, še prej pa stopim na Ojstrico, ki je vendar ena naših najlepših gor in tudi moj prvi dvatisočak — bos in reven sem zlezal nanjo po maturi 1953, pred mnogimi hudimi in lepimi leti. Dan je bil prečudovit takrat in sedaj, čeprav že malo pozen; že začel se je s svitom, o kakršnem poje črna duhovna:

O, Bog, kakšno jutro!

Zvezde padajo z neba!

Na ono stran podvolovlješke globine sta se zmeraj bolj kazala in nizala strniščno kosmati, neobriti in divji Rogatec in svetlo počesana, gladka Lepenatka, zgoraj nad glavo pa so se drug za drugim modro in redkobesedno odkrivali Dleskovec, Veliki vrh z Zelenicami, Deska, Beli in Črni vrh — za vsakim ovinkom kak nov. — Nato že na planem napis vabi k vodi, steza se vznemiri, razveja se v cel labirint različnih smeri, očitno je vabilo učinkovito: vsekakor narekuje sklep, da bo nazaj grede ponujeno priložnost treba upoštevati. Tu in tam se s skale ponuja drobna in že nekoliko osivela opomnja, da je snežni plaz vzel nesrečnega zimskega

obiskovalca; nejeverno pogledam navzgor po nedolžnem bregu, komaj verjamem — potem pa se spomnim gimnazijskih let, ko mi je moj ravnatelj **Tine Ore** — kar naprej ga nosim v lepem spominu — večkrat pripovedoval o takšnih drobnih zahrbtnih plaziščih, ki da poberejo prav toliko življenj kot kakšne velike, dramatične lavine. In res, ko natančneje pogledam, vidim, da sta obe spominski tablici iz tistih nekdanih let, moj ravnatelj je bil takrat predsednik celjskih planincev in se je moral ukvarjati tudi s takšnimi rečmi.

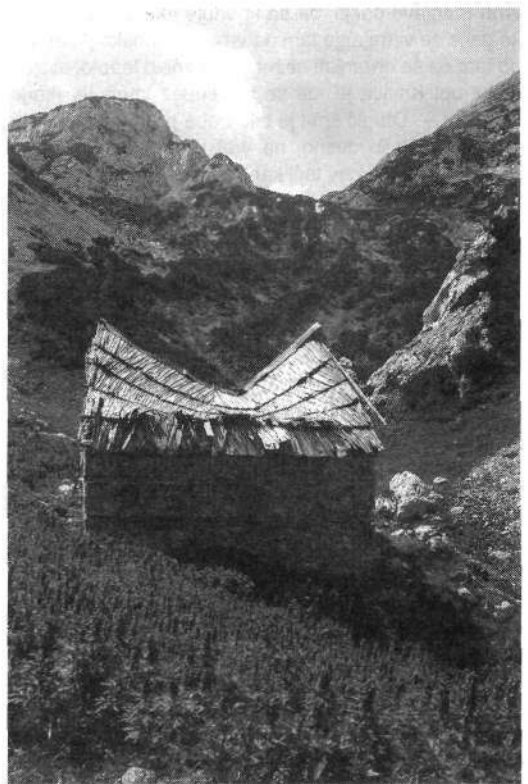
Ves čas se z obeh strani ponujajo polzaraščene poti, ki dobesedno vabijo v raziskovanje, zaradi lepšega gotovo niso nastale — toda dnevni načrt je za to pot jasan in ne mara anarhoidnosti, pa čeprav so ruski anarhisti trdili, da je improvizacija mati napredka: treba je slediti glavni, jasno izhojeni, s »knafeljčki« opremljeni stezi na Korošico. Za nekdane romarje je na pol poti še zmeraj narisana odcepitvena puščica z napisom »kapelica« — toda tja bom krenil nazaj grede; zdaj hodim med poletnim cvetjem, ki ga ni malo, redkimi ptiči, ki so edine živali, in med snopi bleščeče sončne svetlobe naravnost proti Korošici.

Ko jo s Kocbekovega Sedelca zagledam, vso tisto prelepo zeleno poljano, po kateri se pasejo krave in razbijajo pravkaršnji prenavljalci lesenega dela koče, se za hip pospomnim olajšanja, enega največjih, kolikor sem jih sploh v življenju doživel; na vrhuncu pasjih dni, ko je Ljubljano zalila ena najhujših vročin v njeni zgodovini, mislim da je bilo 37 stopinj, sem se ves izlužen od Konja sem priplazil do studenca na robu polja pod Dedcem, se sesedel ob njem in kake pol ure lokal in goltal hladno vodo kot kakšen velik kraški ponor.

Tudi to se je zgodilo že zdavnaj nekoč, zdaj pa pač krenem v hišo in si privoščim zajtrk. Razen moža mojih let, ki se mimogrede litotično pohvali, da je iz Bistrice čez Presedlaj zmogel v treh urah, zdaj pa mu je oskrbnica zaupala stekleničko štampiljčnega črnila, da gre namočiti uradnovalno blazinico vrhu Ojstrice, ni nikogar. Zato jo tudi sam hitro poberem — v spominu imam, da pot ni prehuda in predolga, in da bo zato šlo, kot se reče, za malo južino.

Vendar zelo kmalu in pravzaprav prvič v življenju izkusim tisto bridko reč, da z leti postane telo človeku tesno. Nič ne gre več tako zelo naglo in namazano kot nekoč; pogostejše kot včasih se nekoliko užaljeno in preplašeno ustavljam. Dopovedujem si, da ni razlogov za brezglavost — počasi, saj se počasi tudi daleč pride. In res pridem: ne več pol prej od tistega, kar piše na kažipotni tablici, vendar tudi ne s kakšno bistveno zamudo.

Na vrhu mi je dobro kot zmeraj, kadar pridem na vrh; le malo preobljudeno je za moj okus; no, pa saj jih ni toliko. Človeka napolni prijazna slovesnost, oglasita se žeja in lakota; še zmeraj si tudi rad v planinsko izkaznico odtisnem žig, opremim ga z datumom, da se kasneje kdaj laže in lepše spomnim. Spodaj, na enem južnih grebenov se spreletava velikanska jata kavrov — moj ravnatelj tem gorskim ptičem ni nikoli rekel drugače, zdaj pa se zdijo, kot da vadijo za kak

Zanemarjeni in ponemarjeni Kocbekov dom je zalit s temno cvetno modrino.

Hitchcockov film — kar naprej vzletavajo, kričijo in pristajajo. Nekaj kremenitih mož se hvali s svojimi gorniški dosežki in poznavanjem razgledov — in res natančno pokažejo celo vrsto vrhov, nekdo obljublja dež popoldne, megle za Planjavo da ne pomenijo nič dobrega.

Jaz pa gledam čez na Krofičko in se čudim, kako sem svojčas z napol strganimi čevlji zbral pogum, da sem zlezal nanjo naravnost s Škrbine in čez Dolgi travnik — od tod se vidi skoraj neprehodno; bilo pa me je svinjsko strah, si zdaj na tihem priznam. Gledam dol na Rinko, na slap in na pogorje Rink nad njim, na slikovito zarezano ključje v Turski žleb, na Mrzlo goro, pa spet čez na Raduho, ugibam, kje je pravzaprav na Planjavi Srebrno sedlo, kamor se prileze iz Repovega kota. Pomalem me polni slovesna hvaležnost: vse to sem videl in oblezel od blizu — v dolgi vrsti najlepših dni in let. Koliko rož sem vmes srečal!

Spomnim se, da sem nekega poletja nad potjo od Sukalnika na Jermanova vrata videl nenavadno lep šop kamniške ivanjščice; zelo sem bil nesrečen, ker sem bil brez fotografskega aparata, in sklenil, da grem zaradi tega pušeljca takoj potem spet gor; toda začelo se je dolgotrajno deževje, po njem »ni bilo nič več tako, kot je bilo«; še nekaj let sem potem hodil iskat lepoticke, pa jih nikdar več nisem našel. — Ali, kako se mi je zdelo zamalo, ko sem za drobno zlato cvetje na

vrhu Planjave odkril, da se imenuje »kurje črevce« — ko pa je že vztrajanje tam na vrhu velikansko junaštvo, ob tem pa še ohranjati nežno, ljubeznivo lepoto, sijajen make-up! Krivica je, da se tak čudež imenuje »kurje črevce«! — Drugič spet je bilo treba pred nevihto, ki je ropotala levo in desno, na vrat in nos od Sukalnika navzdol do Pastircev teči kar poprek; v nahrbtniku sem prenašal teleskopske palice, ves čas sem imel slab in obenem zelo slovesen občutek, da sem leteči strelovod, v katerega bo vsak trenutek treščilo, palic pa se mi je zdelo vseeno škoda, da bi jih odložil tam gori, rajši sem še bolj tekel — da bi prehitel usodo. Živ in cel sem končno le prispel do pastirčevske poševne strehe, dež pa je ta čas, kot ima navado, tudi že ponehal! Trap neumnih! si zdaj z nasmehom rečem: Kako more biti človek tako neumen!

Naslednjič me je spet »zasedlo« kakšno ime: recimo kar Lepenatka in z njo vse tiste Lepene, ki jih po naših hribih ni malo — nikoli mi niso šle skupaj z »lepoto«, zadevo mi je potem pojasnil **Pleteršnik** — »lepenje« je nekaj lapuh, veliko listje, ki daje ime. Ali Grohat, Grohotji potok: v Beli krajini so po starem rekli, da grohajo, ko so »tepli« lan, beseda je najbrž posnemovalna, oponaša trušč, ropot — mogoče potoka, ki iz Raduhe vali in melje kamenje.

Ves vrh Ojstrice je potopljen v srebrne tenčice spominov. Ko se za hip ovem, sem sam, nikogar ni več; ob Planjavi se res gostijo in v različnih otenkih sivorjave črnine nalagajo megle. Mogoče je pa priložnostni in pomembnosti polni vremenar izpred pol ure v resnici vedel kaj več; vsekakor pospravim svoj starodavni, izkušeni nahrbtnik in v skladu z načrtom krenem po Kocbekovem grebenu navzdol.

Spotoma srečam dva neznana moža, ki me hrupno pozdravita »kot znamenitega Slovenca«. O, bili so časi, ko mi je kaj takega godilo, ne rečem; zdaj me potlači v tiho nevoljo — a še tega je treba! Vseeno prijazen poklepeta, zaželite mi srečno pot: »Pa lep popoldan, gospod **Dragan**!« Hvalabogu! si oddahnem, ko najprej malce osupnem: kar naj sem znamenit, samo da nisem pravi!

Ko spodaj tik pred Malo Ojstrico »knafeļčki« pokažejo proti Sedelcu, je to seveda odklon od moje današnje smeri — zato jo uberem poprek med rušjem in skalami; žal je prvega precej več od drugega in je treba pot zelo pazljivo izbirati. Toda, si spet mislim, Kocbek je zagotovo poskrbel, da se je od njegove slovenske kočar najlaže in brez ovinkov prišlo na Ojstrico, gotovo je tu kje nadelal stezo. In res potem odkrijem nekakšne pramarkacije, ne preizdatne, toda nedvoumne — pomagale pa niso dosti, ker so me brezobzirno zapletle v pritično boričevje. Skozenj sem se prebil do poti s Korošice v Robanov kot, na njej pa sem še od posvetitvenega dne vedel za bližnjični odcep do kapelice in starega Kocbekovega doma; v karti je steza celo narisana, kakšnega opozorila, kam se po njej pride, pa ni — kot da bi Kocbekov spomin in kapelico kdo hotel pustiti v pozabljenju skritega moličkega zakotja. Takoj

za vogalom sem potem res že stal nad cerkvico — pogled je bil tako presenetljivo ljubeč, da sem pri priči sedel v ocvetličeno tratico in s posebnim ugodjem globoko zadihala.

Bil sem daleč naokrog sam in sem si vse skupaj lahko v miru in z užitkom ogledal — vsa tista patetična ozadja z velikovrško steno, ki je skoraj navpično zveznjena nad Robanov kot, ljubeznivo svetiščno majhnost in podrtijo Kocbekovega zavetja — zdelo se je še bolj brezupno kot pred leti. Obe stavbi sem videl svojčas na stari razglednici, ki jo je objavil **Deržaj** v jubilejni knjigi SPD: ena in druga sta bili oblečeni v škodle, naklane deščice, od vrha do tal, kot stari pastirji v trstičnasta dežna ogrinjala. Po obnovi je kapelica sezidana iz kamena in betona, mogoče je tako celo prijaznejša, svetlejša — taka, kot je bila, pa seveda ni več. Na njej visi zgajena, sivočrna marmorna plošča, na las podobna tisti pri nekdanji lučki koči, in v precej zavitem jeziku pripoveduje, da so ta gorski hramček božji bržkone po drugi vojni podrli kakšni navdušeni in primitivni revolucionarji, fundamentalisti (porušil naj bi jo »skrivnosten plaz«).

Vendar me iz trenutka v trenutek bolj zanima kočar, pravzaprav njen ostanek: revščina, umazanija, odpad, še hujše kot pred petimi leti; med vdrtim kamenjem se valjajo različne nerabne posode in cunje, polomljen les; zadnji »šinkeljni« na severni strani strehe se cefrajo, na južni jih ni več; nenavadni leseni velbi nad okni še držijo, najbrž so iz goste macesnovine, drugo je mizerija od mizerije. Pravkaršnji prenavljalci so si za prehodno bivališče raje iz rezanih desk čisto zraven postavili novodobno šupo, tesarski izdelek brez duha; ta še dodatno poudarja klavnost gospodarjenja z dediščinskim spominom.

V predstavo se ponuja tisti 16. avgust 1894, ko je ob osmih zjutraj krenila slovesna skupina planincev z Ljubnega v Luče: tu jih je sprejel slavalok z značilnim kocbekovskim napisom: *Slava vam, ker ste našli*, pod njim je šolska mladež mahljala s slovenskimi zastavicami, pokali so topiči. Minimnožica je potem nad Podvolovljekom odkorabila mimo nenavadne, samorastniške, visokogorske Planinškove kmetije, kjer so jo sicer oskrbeli s kislim mleko, na Moličnikovo planino; tam je **Moličnik**, ki je sicer imel en mejni vogal svoje kmetije celo na vrhu Ojstrice, leto poprej prodal slovenskim planincem oziroma kar Kocbeku osebnost dva ara sveta, knezoškof **Missia** je dal les, Kocbek je narisal načrt »po najboljšem vzorcu nemškega planinskega društva«, domačini iz Vežaka pa so kočar požrtvovalno gradili, jo čez in čez oblekli s škodlami, od znotraj z oblanimi deskami — in zdaj je bila pripravljena. Manjši prostor je bil namenjen pastirskemu stanu, večji, poltretji meter visok, pet in pol metra dolg in pet metrov širok, z ognjiščem na sredi, s posodo, ki jo je daroval **dr. Josip Sernec** iz svoje gotoveljske tovarne, s pogradom in šestimi žimnicami, pa turistom. Navdušenci so jo pod večer ob glasnem vriskanju primahal do stavbe, že spotoma so jih pozdravljali strela na Dleskovcu — ko se je storila tema, pa pozdravni

kresovi, eden že tu na Molički planini, ki mu je odzdravljaj veliki kres pri **Knezu** onstran Robanovega kota. Dom so blagoslovili in ga na Aškerčev predlog krstili kar po njegovem graditelju in načelniku Savinjskega planinskega društva Franu Kocbeku. V poplavi navdušenja so si brali pozdravne brzojave, ki so jih prinesli kar s seboj; okna so bila okrašena s planikami, nad vrati je visel venec iz planinskega cvetja. Za varuha kočje je bil določen **Jurij Planinšek**, tisti, ki je leto poprej s Kocbekom prehodil in preplezal pot po razu na ostriški vrh. Sedemdesetim planincem, ki so novi dom prva leta ob poletjih obiskali, je ponujal kar dober izbor »podkrepitev« — poleg mlečnih izdelkov »srbsko risoto, apetit in goveji pain, grahovo juho, črno kavo, čaj, pivo, vino, slivovko, rum, konjak in sladkor«.

Prva zima po otvoritvi je bila tako snežna, da česa takega ni pomnil živ krst; še konec maja 1895 je bil dom ves zakopan v snegu. Septembra 1898 pa so enako odlično blagoslovili in napotili v obstoj kapelico: prišel je **Aljaž**, ki je cerkvico glasno primerjal s »svojo«

Zakaj puščamo del slovenske planinske zgodovine propadati kot zadnjo ničvredno stvar?

Foto: Matjaž Kmecl

na Kredarici, profesor **Borštner** je zaslovel po tem, da je s posebnim govorom nazdravil nežnemu spolu, »vsem navzočnim turistinjam in romaricam«; kres je zdaj gorel kar praznovalcem nad glavami, na Velikem vrhu, množica je štelala 250 glav, v »gostoljubni zijalki nad kočjo« so točili pivo. Tudi načrt za kapelico je narisal Kocbek kar sam, spet se je streljalo, govorilo, pelo — vsi povprek, tudi nemški turisti, so venomer hvalili prvi slovenski grintovski dom.

O vsem tem se da podrobno brati v prvih številkah Planinskega vestnika; navdušenja, ki je odmevalo v dleskovškem prostoru, pa si tudi ni težko predstavljati. Bilo je nekaj, čemur bi lahko rekli eden prvih organizacijskih in gospodarskih uspehov slovenskega planinstva, dom pa je zagotovo postal pomemben spomenik osamosvojitvene samozavesti.

Obenem pa je z današnjim stanjem temna priča naše pozabljenosti, klavnega zgodovinskega spomina, bolne amnezije, Slovencev kot zmedenega, čeprav vztrajnega ljudstva. Kako le je mogoče med seboj zvezati vsa ta dejstva, da bi imela rep in glavo:

Kocbek pred sto leti zgradi slovensko planinsko zavetje, ker nemško le malo proč dopoveduje, da je ta dežela nemška; malo zatem sezida nad njim še »slovensko« kapelico — vse to z odtrgovanjem od svojega udobja in z veliko vero o slovenski prihodnosti: vsi govorijo o Sloveniji. Po koncu narodnoosvobodilnega boja »skrivnostni plazovci« to narodnoobrambno (in s tem osvobodilno) kapelico skrivaj poderejo in vse skupaj — kapelico in dom — pustijo propadati kot zadnjo ničvredno stvar, čeprav ves čas zelo veliko govorijo o slovenski svobodi. Nato se v času velike odjuge zganejo ljudje iz okrilja cerkve in poskrbijo za cerkvico, znova jo postavijo in vsi spet govorimo o slovenski suverenosti. Mogoče zaradi piva, mogoče tudi zaradi nastavkov razkola v planinski organizaciji, ki prišepetava strah, da bi obnovljena planinska kocbekovina lahko bila začetna »baza« novega strankarskega planinstva, pred očmi naše generacije ta prvovrstni kulturni spomenik propada; ob tem vsi lahkoverno in obilno govorimo o dokončnosti slovenske svobode, ki da smo si jo izbrili mi in samo mi in še posebej nekaj neserijskih herojev med nami. Bog se usmili, razumi, kdor moreš! Pokojni **Štih** je rad drastično duhovičil na račun najbolj revne in čudaške reči na svetu — slovenskega zgodovinskega spomina.

Toda nekaj me medtem preseneti, da mi je lepo. Okoli začetnega slovenskega planinskega doma ne poganjajo koprive ali nemarnoščavje, kakršno največkrat obkroža opuščene pastirske stanove; kot v kakšnem parku ga objema sama čista preobjeda, najbrž tavriska, turska, tista in takšna, ki ne raste nikjer drugod kot v Grintovcih. Vsa je še v popkih in pri priči sklenem, da jo pridem pogledat v cvetju — to bo zelo kmalu, v nekaj dneh. Rastlina je lepša od svojega imena; navzven prav nič ne kaže, da je strupena, kot je sicer znano celo živalim že iz starodavnih časov; njen strup je opeval **Ovid**, ljudje na Nemškem pa ji ponekod rečejo kar *kozja ali pasja smrt*, ker se ne kaže igrati z njo. Tu, okrog Kocbekovega spomina, je preprosto lepa; najbrž ob cvetenju poskrbi, si mislim, za temno, globoko modro jezerce cvetenja. — Vsekakor, vsekakor bo treba hitro spet nazaj!

Vreme se je ta čas po vsem meglenem mečkanju uprijaznilo in odpravil sem se nazaj proti Podvezaku. Hitro za Inkretom se je pričakovano razcvetel spreplet stez k studencu: in res ni slabo, kmalu za robom se »berejo ob betonskem koritu s kristalno čisto pretočno vodo, celo kozarec je ustrežljivo na voljo. Napis pove, da so vodo zajeli in korito hvalevredno zgradili lučki zadrugi — ki v začetku petdesetih let; pri priči se spominim podobne naprave, ki so jo prav takrat nekoč na Jezercu pod Krstenico postavili vrli Bohinjci — niti enemu niti drugemu se ne pozna, da bi jima socializem kaj škodil. Sploh ni slabo, pomislim, ko bolj iz ugodja kot iz potrebe v dolgih požirkih pijem to sijajno pijačo.

Škoda, da je tudi najlepšega dne enkrat konec; malo ga za zaključek skvari še dolgotrajna »pretresljiva« vožnja s Podvezaka v Podvolovljek. — Bi šel pa pač peš, kaj negaš! se poučim in povzgojim, postrgam zadnjo potrpežljivost, in gre; celo prav dobro.

Ponoven ogled planinske Kocbekovine se je potem zdelo smiselno povezati z obiskom Velikega vrha in Velike Zelenice; oboje skupaj so nekakšni grintovski Ogradi — z vseh strani zavarovani s stenami in stenami, vmes pa je vseeno nekaj prehodov, čeprav so bolj ali manj porasli z rušjem: med njim je treba poiskati pot. Zaznamovane ali celo utrte steze ni, pa tudi kakšnih posebnih težav ne. Na vrhu je obsežna pašna zelenica in prostran razgled na vse strani — tako vsaj bolj na splošno piše v različnih priročnikih, recimo pri **Ficku**: vrh naj bi bil zanimivejši za turno smuko.

Poletje se je ta čas prevesilo v lastno kasnost, kar je v Grintovcih zaznamovano s cvetenjem Froelichovega svišča, tega nežnega, prosojnega dokaza, da starost ni samo grda — rastlinica je ena najstarejših in obenem deklško milih, kar jih raste tam gori. In res so ob stezi z ravenske planine ti svišči rasli v šopih, kakršnih še nisem videl — prave čudežne, modrooke čredice! — Spet so Korita, spet popolnoma enaka tabla v spomin 17 mladim fantom, spet prelepo jutro, le da je treba zdaj kmalu zgoraj poiskati »primeren prehod« na velikovrški vrh. Z malo potrpežljivosti in opletanja tudi to ni težko, nekaj omahovanja in »izstreljevanja« z ruševskih vej pa seveda že zahteva! — Na vrhu: ena sama božja prostranost in za presenečenje najmanj sto ovc na paši. Sosednji Vrh Zelenice je obljuden — s pastirjem? Najbrž je res kaj takega, vendar ga narava ni obdarila s posebnim veseljem do govorjenja ali z družabnim nagonom; raje se racionalno valja po travi in si obraz pred sončno svetlobo in motečim obiskom zagrinja z jopico. Z roba se da malo manj kot pljuvati

navpično v Robanov kot, ob strani pa sta precej globoko in pregledno spet Kocbekova koča in kapelica — približno tako kot bi ju gledal z letala. Na Ojstrici, ki je sicer kakih 200 metrov višja, se vidijo obiskovalci, toda tudi ob njej je mogoče zagotoviti, da Veliki vrh ni med najslabšimi gorami — po ničemer.

Navzdol poskušam drugje, vendar ta »drugje« ni najbolj enostaven; prenašlo siljenje navzdol se hitro in rado zaustavi pri kompaktnih navpičnicah. Na koncu se tudi to srečno izide in za hip se celo zazdi, da je nekje na sredini velikovrškega pobočja, kjer markirana steza proti Korošici doseže eno najvišjih točk, še en pramarkacijski ostanek kakšne stare Kocbekove poti; sploh se ne splača ne z ene ne z druge strani prehitro in preneučakano riniti navzgor. Navsezadnje je vršni hrbet že sam na sredi upognjen v plitko sedlo, ki daje slutiti zametek položnejše in udobnejše dolinice navzdol.

Na Molički planini je potem natanko po pričakovanju, mogoče celo še za odtenek lepše, saj čisto na vlažnem dnu, kjer se spomladi cedi tamarska mlaka, belo kodravo semeni pernica močvirskega muna. Zanemarjeni in ponemarjeni Kocbekov dom je v resnici zalit s temno cvetno modrino, ki sta jo tam nasejala dobrotljiva slovanska blagovestnika, da bi odtehtala človeški napuh in zaznamovala preobledenost — ali pa jo je kot grintovsko znamenitost posejal že kar Kocbek sam, morda njegov prijatelj **Frischauf** — in se je odtlej razrasla v tako sijajno podobo! Vse drugo ostaja, kot je bilo: revščina; nihče ni ničesar pospravil; morda se je od kamenitih zidov odkrušil kakšen kamen več. Tišina in samota ležita nad nekdanjostjo. In sedanjostjo. Na Vrh Zelenice pa bržkone kar naprej spi pastir.

Natančno tako kot zadnjič so se tudi zdaj iz osrednjih Grintovcev začeli valiti gostejši in temnejši oblaki; pospremljalo jih je znano mrmljanje oddaljenega grmenja — nekakšno znamenje za odhod. Ko je pot zgoraj nad Pragom postala plana, je bilo mogoče videti, da se majhne nevihtice kotijo na vseh koncih in krajih slovenske dežele. Vseeno je ostalo dovolj časa in veselja za stezo čez Dolge trate okoli Dleskovca, še posebej, ker so se tudi tu kmalu — v nasprotju s stanjem na kartah — pokazale stare markacije, stari »knafelčki«. Pogled na planoto je z Dleskovca najbrž najlepši — sploh so se vrstili lepi trenutki drug za drugim, čeprav so nad Dledcem in Ojstrico že treskale strele in čeprav je tudi Raduho na drugi strani že zalivalo in obstreljevalo. Ob visokogorskem bajerju na Dleskovčevi rami je ravno dušno filozofirala volovska kolonija, ki ji očitno ni prav nič manjkalo in je bila celo sama prepričana o tem; še malo naprej je sredi prostranega travnika samevala majhna pastirska bajtica, kakršne še nisem videl nikjer drugje: tako zelo nemarno ljubka in majčkена, da skušnjava zapelje v hipceno željo — za zmeraj bi ostal v njej! Ker pa je res in zelo grmelo, je bilo treba po strmi stezi naglo dol na planino, kjer je čakal avto. Hitro se je dalo opaziti, da je vmes očitno zelo zanimal počitniške lučke krave — vsa ogledala so bila dodobra izvinjena; ampak kaj, zravna se jih, škode ni bilo posebne in dan se je zapisal med enako lepe kot zadnjikrat — z vsemi spomini, srečevanji preteklosti in seveda s posebno, svojevrstno, samotno lepoto dleskovške planote.

Na temenu očaka

SLAVICA ŠTIRN

*Sive megle,
pesem vetra,
mraz bode v obraz.
Stiskaš se k steni,
klini ledeni
dvigajo te.*

*Duša pred tabo
dosegla je cilj.
Ne čutiš več vetra,
mraza, ledu,
saj na temenu
očaka stojiš.*

*Pod tabo vrhovi,
doline zelene,
v daljavi še morje uzreš.
V duši se tvoji rodila je pesem,
pesem, ki poje
hvalnico stvarstvu.*